

3. Власов П.Н. Эпилепсия у женщин: клинические, электрофизиологические, гормональные и терапевтические аспекты. Автореферат диссертации на соиск. уч. ст. доктора мед. наук, М., 2000, с. 39.

GHID PENTRU PĂRINȚII AI CĂROR COPII SUFERĂ DE EPILEPSIE

Galina Cobîleanski, Oleg Cobîleanski

Catedra Psihiatrie, Narcologie și Psihologie medicală, USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

Guidelines for parents with children suffering from epilepsy

Children suffering from epilepsy are in need of parental attachment and understanding first of all, especially in the situations when such children cannot be just like their friends because of the problems generated by their medical condition. Teaching them to overcome such problems - with your support – is a part of learning to be independent, to fight for their lives and health, and to understand that this is not epilepsy that rules their lives.

Rezumat

Copiii, care suferă de epilepsie, au nevoie de înțelegerea părinților, mai ales în situații când nu pot fi ca și prietenii lor din cauza problemelor generate de epilepsie. Ai învăța să faci față unor probleme - cu sprijinul Dvs. - face parte din procesul de însușire a conceptului de a fi independent, de a învinge boala și de a recunoaște că epilepsia nu trebuie să le conducă viața.

Material și metode

La majoritatea pacienților cu epilepsie (59) aflați în cadrul unui studiu dinamic efectuat în cadrul Instituției Medico – Sanitare Publice, Spitalul Clinic de Psihiatrie al Ministerului Sănătății din republica Moldova (secția 10, epilepsie femei și secția 13 epilepsie bărbați), prima criză a avut loc până la vârsta 19 - 20 de ani. Astăzi șansele ca maladia să fie bine dirijată și ținută sub control sunt reale.

Care sunt cauzele acestei maladii?

Cauze ale epilepsiei pot fi cele mai diferite: *trauma cerebrală, tumorile cerebrale, meningita, encefalita, sifilisul cerebral; diverse intoxicații în urma întrebuințării alcoolului, drogurilor, narcoză, oxid de carbon*), tulburările endocrine, alergiile, leziunile perinatale și cele din mica copilărie precum și tulburările metabolice (*atrofia galbenă a ficatului, uremia*, factorii endogeni și exogeni (*factorii ereditari, diferite infecții, intoxicații, traumele psihice și fizice, tulburările endocrine și metabolice*) din motivul, că are loc transmiterea sensibilității neuronale).

De ce oare copilul meu s-a îmbolnăvit de această boală ?

Majoritatea părinților se întreabă dacă boala nu ar fi putut fi moștenită. La moment nu se poate afirma cu certitudine că epilepsia se moștenește, de aceea trebuie abordată ca” un lucru care ți se întâmplă”.

Depistarea epilepsiei în copilărie

Poate fi înspăimântător să-ți vezi copilul măcinat de o criză. Totuși, e important să vă păstrați calmul pentru a putea descrie medicului cele întâmplate cu copilul Dvs. Epilepsia e dificil de diagnosticat și nu întotdeauna este clar dacă copilul a avut o criză, de aceea dacă copilul a suferit un colaps, din oricare motiv, contactați medicul. Alte stări, precum convulsiile febrile și apneea, pot fi uneori confundate cu epilepsia și este important ca medicul să le excludă.

Convulsiile febrile

Aceste crize convulsive sunt cauzate de o creștere bruscă a temperaturii în caz de amigdalită, creșterea primilor dinți, etc. Din fericire, cei mai mulți copii nu mai au astfel de crize la atingerea vârstei școlare.

Apneea

Este o reacție extremă la șoc sau frustrare. În loc să țipe de frică, durere sau furie, copilul țipă o dată, inspiră profund, de parcă ar vrea să continue, și apoi își reține respirația atât de mult timp încât își pierde cunoștința. Aceasta îl face pe copil să nu-și mai rețină respirația. În timpul unei astfel de crize, copilul nu-și poate face vreun rău fizic pe termen lung.

Epilepsiile dificil de controlat

Deși prognosticul este favorabil pentru majoritatea copiilor bolnavi de epilepsie, unii au forme severe, greu de ținut sub control cu ajutorul medicamentelor. Acestea pot include diverse sindroame, fiecare incluzând o serie de simptome. Medicul specialist poate identifica un sindrom epileptic după tipul de crize prezentate de copil, după momentul când apar acestea și după alte semne și simptome specifice. Copiii, care au o formă de epilepsie greu de controlat, pot acuza alte probleme, cum ar fi o dezvoltare întârziată și dificultăți de învățare.

Diagnosticul

Observațiile părinților și cunoașterea de către aceștia a propriului copil sunt vitale pentru stabilirea diagnosticului. În afară de testele obișnuite de diagnosticare, cum ar fi testele de sânge, EEG - ul și tomografiile, copilul poate fi supus unor evaluări privind dezvoltarea și comportamentul pentru a obține un tablou integrat al dezvoltării sale.

Discuțiile despre boală

Veți avea nevoie de foarte mult timp pentru a elucida temerile în legătură cu diagnosticul de epilepsie a copilului DVS. Medicul vă va da informații și sfaturi, dar nu întotdeauna va dispune de timp pentru a vă răspunde la toate întrebările. Interesați-vă dacă nu puteți stabili o altă întrevvedere sau dacă există un consilier care să vă poată oferi mai multe informații.

S-ar putea să fiți șocat să aflați că copilul DVS. are epilepsie. Nu vă descurajați. Astăzi 8 din 10 copii care suferă de această boală duc o viață normală.

TRATAMENTUL ȘI CONTROLUL BOLII

Tratamentul medicamentos

Scopul tratamentului medicamentos în epilepsie este cel de a controla crizele copilului. Evitarea factorilor care pot cauza aceste crize și administrarea de remediilor anticonvulsivante sunt principalele modalități de a obține acest lucru. În mod normal, copilul trebuie să urmeze tratamentul anticonvulsivant până la stadiul când crizele vor lipsi timp de mai mulți ani (2 - 5 ani), doar medicul poate hotărî dacă tratamentul poate fi sistat. În anumite cazuri, tratamentul se va prelungi pentru o perioadă nedeterminată de timp.

Alte opțiuni

Uneori se recurge la operația pe creier sau o dietă specială, bazată pe grăsimi, în special în cazurile când epilepsia nu răspunde la tratamentul medicamentos. În unele cazuri poate fi de ajutor un implant, numit stimulator al nervului vag.

Copilul meu se va vindeca de epilepsie?

Este o întrebare fără răspuns. Aproximativ o treime din epilepsiile care apar în copilărie dispar o dată cu atingerea vârstei adulte. La alți copii boala persistă toată viața. Medicul vă poate da informații despre caracterul bolii copilului DVS.

Gândirea pozitivă

Bunul simț, experiența și intuiția vă vor ghida să vă îngrijiți cât mai bine copilul afectat de epilepsie, iar cunoașterea a cât mai multor lucruri despre această boală vă vor insufla încredere în propriile forțe. Încercați să nu fiți prea protector și să nu canalizați toată atenția asupra copilului bolnav.

Atitudinea celor din anturaj

Posibil ca prietenii, vecinii și rudele să reacționeze negativ la vestea că copilul Dvs este epileptic. Practica a demonstrat că reacțiile negative apar atunci când oamenii le e teamă de

această boală sau nu o înțeleg. Sinceritatea e modul cel mai sigur de a combate orice stigmat care însoțește această boală. Majoritatea oamenilor sunt înțelegători și de ajutor dacă știu cum să ajute.

Epilepsia și comportamentul

Problemele comportamentale rar pot fi un rezultat direct al epilepsiei, de aceea conceptul “personalității epileptice” este un mit. Epilepsia nu poate fi cauza tuturor problemelor pe care le prezintă un astfel de copil. Uneori comportamentul copilului poate fi determinat de probleme sociale, precum stresul, o tulburare emoțională, plictiseala. Problemele comportamentale și dificultățile de învățare ar putea fi cauzate și de gravitatea sau tipul crizelor, leziuni ale creierului, precum și de anumite remedii anticonvulsivante.

Dacă copilul Dvs. are o problemă, încercați să descoperiți cauza acesteia și cel mai important - cereți ajutor medicilor implicați în tratarea copilului.

Intimidarea și tachinarea

Unii copii cu epilepsie sunt hărțuiți la școală de către colegi. Aceasta se întâmplă din cauza că ceilalți copii nu înțeleg epilepsia și / sau copilul cu epilepsie nu se poate afirma. Copilul poate prezenta izbucniri isterice, violență sau comportament neadecvat, precum absenteismul de la școală sau nervozitatea. Asigurați-vă că copilul știe că are tot sprijinul Dvs. pentru a se afirma.

Ajutorul dat copilului pentru a accepta epilepsia

Informarea corectă și o perspectivă pozitivă vă vor ajuta pe Dvs. și pe copilul Dvs. să vă bucurați de copilăria acestuia. Arătați-i modalități simple de a ține boala în frâu. Pe măsură ce copilul crește, puteți să-l încurajați să-și asume tot mai multe responsabilități.

Copilul bolnav de epilepsie va putea beneficia de careva privilegii?

Dacă boala copilului este atât de gravă încât are nevoie de mai multă grijă și supraveghere decât un alt copil de aceeași vârstă, copilul poate beneficia de un ajutor de invaliditate.

EDUCAȚIA

Educația la creșă / grădiniță

Copiii mici pot frecventa creșa, apoi grădinița, cu condiția că personalul este informat despre boala copilului și știe ce trebuie să facă în cazul unei crize.

Educația de la 3 la 16 ani

Majoritatea copiilor și a tinerilor cu epilepsie urmează cursurile școlilor, colegiilor și universităților, etc. Profesorii pot sprijini copiii cu epilepsie în procesul de adaptare la regimul vieții școlare. Ei trebuie să știe că copiii nu trebuie trimiși acasă după fiecare criză, e suficient să li dea timp pentru ași reveni.

Epilepsia și învățarea

Majoritatea copiilor cu epilepsie nu întâlnesc dificultăți în însușirea materiei de studiu. Dacă nu sunteți mulțumit de reușita copilului Dvs., adresați-vă profesorilor și medicului curant. De cele mai multe ori problema nu este legată de epilepsie.

Dificultăți la învățare

Dacă un copil cu epilepsie prezintă dificultăți la învățare (termen folosit pentru a descrie un copil care învață mai greu decât majoritatea copiilor de vârsta lui sau care are un handicap care nu-i permite să se folosească din plin de facilitățile oferite de școală) s-ar putea să aibă nevoie de ajutor special.

Din fericire, majoritatea dificultăților de învățare la astfel de copii pot fi depășite ușor. Mai grave sunt crizele severe sau necontrolate și / sau problemele fizice și mentale asociate cu epilepsia.

Necesități educaționale speciale

Dacă copilul Dvs. rămâne mult în urma altor copii de vârsta lui sau dacă vi se pare că nu primește tot sprijinul de care are nevoie la școală, s-ar putea să fie vorba de necesități educaționale speciale. Pentru a afla aceasta, rugați autoritatea locală pentru educație să facă o evaluare a situației școlare a copilului Dvs. Aceasta presupune culegerea informațiilor în

legătură cu progresul realizat de copil de la părinți, de la profesori, de la psihologul școlar și de la alte persoane care ar contribui la întocmirea listei necesităților copilului.

Copiii și celularele

Celularele sunt un atribut indispensabil al tinerilor de astăzi. Există încă multe păreri pro și contra siguranței telefoanelor celulare, de aceea, aceasta poate fi un motiv de îngrijorare pentru părinții care au copii cu epilepsie.

De la adolescență la viața de adult

Unii adolescenți au nevoie de ajutor pentru a învăța să se accepte așa cum sunt. Deseori, adolescenții cu epilepsie se folosesc de situația lor pentru ași motiva stările de anxietate și de nemulțumire, când se revoltă că iau pastilele anticonvulsivante. Încercați să nu dramatizați situația. Cu cât adolescentul știe mai multe despre boala sa cu atât mai ușor va putea lua decizii responsabile.

Cu sprijin, adolescenții pot învăța că epilepsia nu trebuie să le conducă viața. Dacă înțeleg ce e bine și ce nu e bine pentru ei și nu-și asumă riscuri inutile, adolescenții cu epilepsie pot participa nestingheriți la activitățile sportive, călătorii, pot frecventa discotecile, pot avea prieteni sau prietene.

Inevitabil va trebui să discutați și despre relațiile dintre sexe. Epilepsia nu este o piedică pentru relațiile sexuale. Adolescente ar trebui să știe că remediile anticonvulsivante reduc eficiența contraceptivelor medicamentoase, de aceea ar fi de dorit să discute această întrebare cu medicul.

Mai presus de toate, adolescentul are nevoie de înțelegerea părinților, mai ales în situații când nu pot fi ca și prietenii lor din cauza problemelor generate de epilepsie, ei nu vor putea să învețe să șofeze. Ai învăța să faci față unor astfel de probleme - cu sprijinul Dvs. - face parte din procesul de însușire a conceptului de a fi independent, de a învinge boala și de a recunoaște că epilepsia nu trebuie să le conducă viața.

Pregătirea pentru viața adultă

Asigurați-vă că adolescentul dispune de următoarele informații:

- Știe ce servicii îl pot ajuta și cum să le găsească.
- Conștientizează rostul medicației și știe ce trebuie să facă dacă crizele ies de sub control.
- Permanent are cu sine o doză suplimentară de anticonvulsivante în caz dacă nu ajunge acasă la timp.
- Știe cum să se folosească de asistența medicală.

Educația după vârsta de 16 ani

La momentul oportun adolescentul urmează să se decidă dacă vrea să-și continue studiile. Nu există nici un motiv pentru care un adolescent marcat cu epilepsie să nu se bucure de viața de student. Va fi nevoie ca el să decidă cui să spună despre boala sa și ce anume să spună. Considerăm, că onestitatea e cea mai bună politică. Fiind sinceri, ei vor putea evita situațiile stânjenitoare și vor putea primi ajutorul de care au nevoie atunci când situația o cere. Acest lucru poate anihila unele mituri nesănătoase despre epilepsie.

Adolescentul urmează să decidă singur atitudinea sa față de alcool, droguri ținând cont de boala sa.

PAȘI DE PREVENIRE:

- Dacă suferiți de crize purtați o brățară de atenționare.
- Dacă aveți o criză și vă pierdeți conștiința, imediat ce medicii văd brățara vor ști ce fel de tratament să va administreze.
- Luați-vă medicamentele așa cum vă este indicat.
- Nu evitați să luați medicamentele și nu renunțați la ele brusc.
- Folosiți ochelari și farfurii de plastic în locul celor din sticlă și porțelan.
- Puneți un semn cu "ocupat" pe ușa de la baie, deoarece în cazul în care aveți o criză ușa să nu fie încuiată și lumea să poată ajunge repede la pacient.

- În cazul în care copilul Dvs. suferă de crize puneți un interfon în camera acestuia.
- Dacă băiatul sau fata Dvs. suferă de epilepsie și dorm peste noapte la un prieten cereți-i copilului Dvs. să doarmă întotdeauna în patul de jos.
- În cazul unor crize puneți pe frigider numere de telefon în caz de urgență și instrucțiuni de prim ajutor.
- Nu înotați niciodată singur.
- Înotați alături de o rudă, un prieten.
- Puneți mai multă căptușeală sub mochetă și covoare.
- Pentru a evita înecul în cazul unor crize țineți nivelul apei în cadă cât mai redus.
- Feriți-vă de tutun, astfel evitând pericolul unui incendiu.
- Găsiți un medic competent în care aveți încredere și urmați instrucțiunile acestuia.
- Să nu vă simțiți niciodată ciudat dacă îl sunați să îi puneți întrebări în privința sănătății.
- Dacă doctorul este prea ocupat asistenta acestuia vă va ajuta.
- Înainte de a lua noi medicamente întrebați-vă doctorul.
- Dacă aveți o alergie nu începeți să luați antihistaminice înainte de a primi aprobarea din partea medicului, mai ales dacă până atunci nu ați mai luat antihistaminice.
- Educați-vă. Citiți tot ce puteți despre astfel de crize și despre tratamentul indicat.
- A ști înseamnă a avea putere.
- Cu cât învățați mai multe despre epilepsie cu atât mai mult veți putea să vă ocupați de boala dvs.

Bibliografie

1. Groppa S. Antiepilepticele și tratamentul epilepsiei. Chișinău, 2006, 176p.
2. Псиу I. Neuropediatria. Chișinău. 2002, 560p.
3. Kellerman K., Mayer Th., Wolf P. Epileptologie practică . Chișinău, 2001, 120 p.
4. Oprea N., Nacu An., Oprea V. Psihiatrie. Chișinău. 2007, 462p.
5. Гельдер М., Гэм Д., Майо Р. Оксфордское руководство по психиатрии. Киев, 1997, с. 282-289.
6. Максутова А., Фрешер В. Психофармакотерапия эпилепсии. Берлин-Вена: Блэквелл Виссеншафтс-Ферлаг, 1998, 180 с.
7. Мосолов С. Н. Новые достижения в терапии психических заболеваний. Москва. 2002, 702 с.
8. Семке В. Я. Превентивная психиатрия. Томск. 1999, 403с.

ASPECTE MEDICO-LEGALE ÎN EPILEPSIE ȘI INCIDENȚA STĂRILOR CREPUSCULARE ÎN SĂVÂRȘIREA ACȚIUNILOR SOCIALMENTE PERICULOASE

Vasile Tăbârță*, Oleg Cobîleanski**, Cezar Babin*

*Instituția Medico – Sanitară Publică, Spitalul Clinic de Psihiatrie al Ministerului Sănătății
din Republica Moldova

**Catedra Psihiatrie, Narcologie și Psihologie Medicală, USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

The medico-legal aspects in epilepsy and incidence of twilight states in socially dangerous actions

This study is about clinical cases of epileptical patients who had medico - legal manifestations. We tried to highlight the most frequent criminogen risks and harmful factors of these pathologies predisposing patients to social dangerous actions. Also we highlighted the